

I. N. J.

CAUSA SINE QVA NON,

Indulgentiâ Ampliss. Senatûs Philosoph.
Ex

PRÆSIDE

VIRO Plurimùm Reverendo, Am-

plissimo atqve Excellentissimo

DN. VALENTINO ALBERTI,

SS. Theol. Doct. & P.P. Extraordinario, nec non Lo-
gicæ ac Metaphysicæ Ordinario celeberrimo, Facult. Phil. Assesso-
re, Collegii B. Virginis Seniore ac h. t. Præposito, & A-
cademiæ Decemviro undiqvaqve

Spectatissimo,

Domino Patrono atqve Præceptore suo
maximopere Venerando,

pro viribus exposita

publicæqve disquisitioni modestè subiecta

d. XXVI. Oct. A. O. R. CIC DIC LXXVIII.

CHRISTIANO Friedel/ Scaudiza-
Misn. A. & R.

H.L.Q.C.

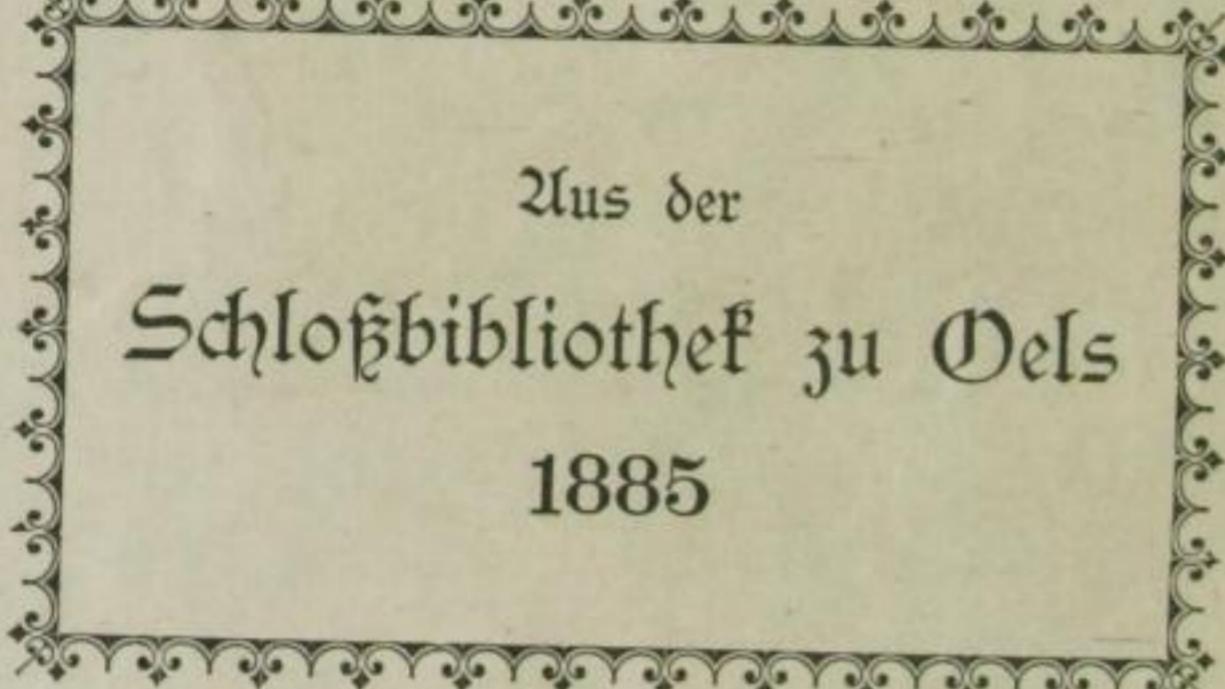
LIPSIAE,
Typis CHRISTOPHORI GÜNTHERI.

8-2-9.

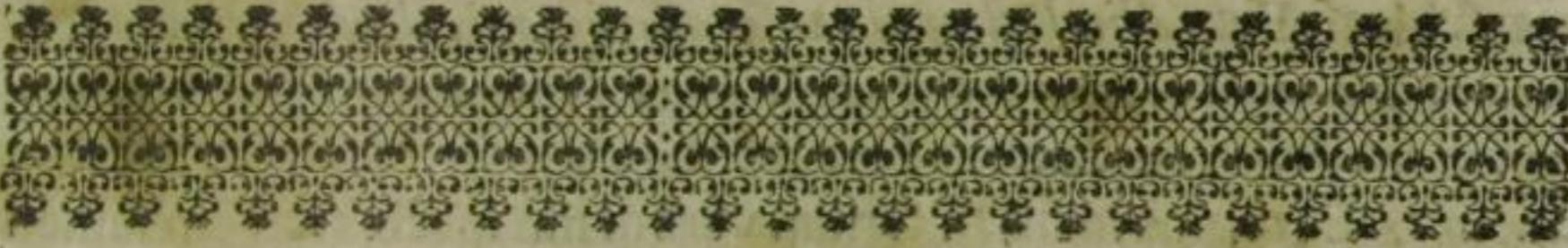
los. B.
4.3

L. Röntgen

149 80

Sächsische
Landesbibliothek
Dresden

בָּנָה

DE CAUSA SINE QVA NON.

Ἄνευ ἀρχομένης οὐδὲ παθῶν,

§. I.

ID, sine quo res fieri non potest, aut certè non fieret, truncato stylo CAUSA SINE QVA NON in scho-
lis Philosophorum audit, ex eodem qvippe fato,
qvod & aliæ hujusmodi notiones ad rem pressius
rotundiusqve signandam ac verborum prolixas
ambages devitandas (e. g. Principium Qvod &
Qvo, Finis ω & δ, &c.) expertæ fuerunt.

§. 2. Dicitur & alio nomine CONDITIO SINE QVA NON, ac,
qvod nonnullis placet, rectius. Qyanqyam nec nostrum vocabu-
lum respuendum adeò videatur, qvippe cùm diuturno jam usu ab
ipsâ Galeni, imò Platonis ætate satis sit receptum, nec terminos à
Majoribus positos hac etiam in parte movere temerè liceat. Si
verò ideo Causæ nomen derogandum ipsi foret, qvia planè non
est causa: sequeretur, qvòd etiam homo mortuus vel pictus ho-
minis nomine dignandus non sit amplius. Aeqvivocam itaqve
Causæ appellationem, ex ipso additamento alienante, SINE QVA
NON, satis manifestam, non est cur ei invideamus, præcipue cùm,
qvod postea videbimus, causæ veræ efficientia ab hujus necessaria
præsentia omnino dependeat. Ratio enim, cur causas (hujusmodi
res) vocarint, ea est, (inquit Corn. Mart. Comm. Met. p. 118.) qvòd à cau-
satione effectus abesse non possint.

§. 3. Galenus vocat talia, τὸν ὡν σὸν ἄνευ λόγου ἔχοντα, seu, que
habent rationem ejus, sine quo non, qvorum creberrimam passim
mentionem notatur injicere. In Aristotele verò non qvidem ipse
terminus, ejus tamen exempla haud rarò sunt obvia.

§. 4. Eqvidem Plato in Phæd. p. 74. ed. Francof A. 1602., ait: Α'λλο μέν
ἴεστι τὸ αἴτιον τῷ ὄντι, ἄνευ δὲ τὸ αἴτιον σὸν ἀν ποτ' εἰπεῖ αἴτιον· οὐ δῆμος
Φαινοντας φηλαφῶντες οἱ πόλοι ὥστε εἰς τὸ σκοτεῖον αἴλλοτείω ὅμματι,
(al. ὄνόματι) περσχεώμενοι τὸ αἴτιον ἀντὸ περσουγρεύειν. i. e. ex

A. 2

vers,

vers. Mars. Fic. *Aliud est vera causa alicujus rei, aliud verò illud, si-
ne quo ipsa causa esse non potest causa; quod quidem multi mibi videntur
qs. in tenebris attrectantes alieno appellare nomine, dum causam nun-
cupant.* Egregius locus, si sonum verborum species; quem tamen
qvoad sensum de causâ secundâ potius in ordine ad causam pri-
mam, qvâm de causâ sine qvâ non exponit Cl. Dn. Wülfers *Dissert.
de Causa sine qua non* §. 12. At verò tametsi hoc etiam concedamus,
descriptio tamen ejus, sine quo ipsa causa non potest esse causa, hîc
à Platone ita est formata, ut Causæ sine qua non magis, qvâm cau-
sæ secundæ ex vero aptari queat; adeò, ut vel aliud agens, vel ne-
sciens nobis præluserit Plato.

§. 5. Solet autem hic terminus, sive causa, sive conditio sine
qvâ non dicatur, tâmlatè nonnunquam sumi, ut attribuatur cui-
libet, quod ad aliquid quocunque modo est necessarium, sive
necessitate veræ causæ, sive conditionis, sive adjuncti alicujus in-
separabilis. Qvâ ratione causam sine qvâ non accipit B. Sennertus,
Medicus celeberrimus, Inst. Med. L. II. P. II. C. I. p. 210. ubi ait: *Ad
duo genera omnes causæ sine quibus non referri possunt, nullaque da-
tur causa sine qua non, quæ non sit aut instrumentum, aut opus ad fi-
nem consequendum necessarium.* In hujusmodi lata significatione
atque abusivè tantum accipi potest vox *Conditionis*, quando predi-
catur de objecto morali ex naturâ & instituto suo laudabili & pertinen-
te ad *Prædicamentum Actionis*. Tunc enim regulariter & juxta prædo-
minantem communem sensum non solere concipi vocabulum *Conditionis*
aliter, ac quod influat in productionem rei per modum instrumenti vel
meriti, accuratissimè ut solet, B. Hulsemannus *Brev. Theol. Suppl. ad
C. XII. Tb. XVIII. ad calcem libri adjectâ p. m. 838.* observat.

§. 6. Veruntamen usus has voces (*causæ & conditionis sine qua
non*) proprias fecit tantum iis rebus, quæ non quidem veram ha-
bent causalitatem, interim nec utcunque saltem alteri necessariò
con junguntur; sed requiruntur præcisè ad producendum à causâ
verâ effectum; quo sensu & nos h. l. eas usurpamus.

§. 7. Definitur enim CAUSA SINE QVA NON (*in Man.
Magnif. Dn. D. Scherz. P. I. p. 41.*) aliquid necessarium, ut effectus fiat,
in eum tamen nihil influens.

§. 8. Dicitur (1) necessarium quid, ut insinuetur discriminus ejus
cum ab omnibus illis, quæ cum re aliquia necessariò non concur-
runt

runt, tūm in specie ab eā causā per accidens, qvæ talis est qvoad utrumlibet influxum tām physicum, qvām moralem, v. g. qvando pater mittit filium in forum, ubi si contingat filium labi in plateā, pater non potest dici causa, sine qua filius non fuisset lapsus: qvia pater hīc non concurrit necessariō, sed contingenter tantūm. Ut taceam, qvōd Causa per accidens soleat esse Principium Qvod, cūm contrā Causa sine qua non habeat se tanq̄am Principium Qvo.

§. 9. Dicitur (2) nibil in effectum influens, ut intelligatur, causam sine qvā non hāudq̄vaqvām esse debere veram causam, nec ullum causalem influxum præstare in effectum à causā verā, qua cum illa conjungitur, dependentem. Id qvod tūm ex paulo antē dictis tūm ex eo qvoq̄e manifestum est, qvia contradistinguitur causæ veræ, qvandoq̄ videm inter nominales causarum distinctiones etiam hāc communiter solet referri. Vid. B. Stabl. Tab. & Inst. Metaph. B. Dn. Petr. Mus. Inst. Metaph. Magnif. Dn. D. Calov. Metaph. Div. aliosq̄e passim. Accedit qvōd ex particulā criticā SINE, obscurum nemini esse possit, eam ex causarum (verarum scil.) censu eximendam esse. Has enim longè aliis gaudere voculis, qvas vocant, criticis (à, ex, per, propter,) qvibus non nuda tantūm præsentia seu coëxistentia necessaria, qvalem nostra hāc infert, sed vera insuper causalitas exprimitur, notius est, qvām ut à nobis pluribus explicetur.

§. 10. Dicitur (3) ut effectus fiat, qvibus verbis removetur illa necessaria præsentia, qvæ facit tantummodo aliquid ad causæ veræ existentiam, & habet se per modum adjuncti aliquujus inseparabilis, qvomodo v. g. sol non potest illuminare sine calore, nec mel gustari sine flavedine, neq; etiam homo scribere sine risibilitate, aut philosophari sine tergo & ventre &c. qvalis ad Causam sine qvā non minimè sufficit: sed reqviritur insuper, ut causa vera, ab eo qvod Causa sine qua non appellari debet, dependeat præcisè in causando, indeq; necessariō concurrat ad illius efficiētiā, adeò, ut (qvemadmodum hoc luculentissimè more suo explicare solet Excell. Dn. Præses in Discurs. Metaph.) in medio ponatur inter causam veram producentem & effectum producendum.

§. 11. Vagatur verò Conditio hāc seu Causa sine qvā non per omnia 4. Causarum genera, cūm usū veniat omnino, ut nec efficiens,

ens, nec materia, nec forma, nec finis causalitatem suam exercere possit, nisi aliquo posito vel ablativo. Imò unum idemque non-nunquam diversarum causarum, quanquam diverso respectu, causa sine qua non sive conditio potest esse.

§. 12. Demus autem distincta de singulis causis exempla. Sic respectu Efficientis indistinctia inter agens & passum est causa, sine qua contrariae qualitates v. g. in igne & aqua, pugnare invicem haud possunt. Οὐτε γὰρ ποιεῖν ταῦτα, οὐδὲ πάχεν δύναται κυρεῖσθαι μὴ οἶος τε ἀψαλῆσθαι λόγων, ait Philosophus, i.e. negare, neque pati possunt ea propriè, quæ se mutuo tangere nequeunt. I. de Gen. c. VI. t. 43. Unde Gilb. Jacobus Inst. Phys. l. 3. c. 7. In omni actionis genere requiritur mutuus contactus agentis & patientis, non tantum agendi ratio, sed tanquam conditio sine qua non. Indistinctæ opponitur distantia, quæ tamen similiter, tantum medium necessarium, est causa, sine qua sensus externi subtiliores non possunt exercere actum sentiendi. Pariter nisi remotæ sint valvae, Sol non potest illuminare conclave; nec, si vulnus etiamnum pure sordidatum sit, Medicus curare istud valet. Et quæ sunt hujus generis plura.

§. 13. Respectu materiæ atque formæ patet, præviæ alterationes atque dispositiones esse causam, sine qua nec materia, v. g. in generatione, recipere potest formam, nec hæc illam actuare. Sic, ut iterum hoc utamur exemplo, conclave non potest recipere lumen solis, nisi remotis valvis: nec vulnerato corpori sanitas restituiri potest, nisi remotâ purulentia. Geminò modo separatio impuri pecoris est causa, sine qua grex non potest servari incolumis,

Nemala vicini pecoris contagia lœdant?

Alias

Grex totus in agris

Unius scabie cadit & porrigitur porci?
ut ait Juv. Sat. II. v. 79. &c.

§. 14. Quoad finem denique Cognitio est causa, sine qua bonum non potest movere appetitum agentis liberi ad illud prosequendum. Ignoti enim nulla cupido. Quanquam hic Mendoza de anim. disp. XIII. Sect. VI. p. 626. dissentit à Suarezio disp. XXIII. sect. VIII. n. VI. sqq. p. 552. seq. & Ant. Ruv. l. II. Phys. c. IX. q. 5. p. 233. b. sq. existimans ipsam cognitionem non esse tantum conditionem sine qua non (in ordine ad actum appetitus, quo fertur in bonum cognitum;) sed esse principium movens impellensq; voluntatem ad amorem finis; quæ ipsius ver-

verbasunt l.c.n. 43. qvæ etiam allegat B.Mus.Inst. Metaph. c. XXVI. §.
15. p.314. Qyam qvidem sententiam nostri instituti non est, ulterius
perseqvi. Ejusdem tamen ratio, qvam adducit *ibid.* qvod videl.
pro perfectiori aut imperfectiori cognitione voluntas variè amet objec-
ta: conditio verò sine qvâ non effectus non variet; non videtur satis
esse firma, cùm & qvò remotæ magis sint valvæ, eò expeditius ple-
niusque solare lumen intromitti in conclave possit. Et qvanqvam
ibi addit: qvòd applicatio agentis & passi sive in hoc spacio, sive in
illo, ab hoc vel illo latere nihil variet effectum: veruntamen qvòd
idem sit effectus v.g. ignis propiùs admoti, cum eo, qui est longè
remoti, profectò non appareat. Cæterùm aliud ejus rei exemplum
suppeditare nobis potest vita, qvæ in Academiis transigitur, qvam
si dicerem ita necessariam esse Studioſo, ut sine ea ad solidam erudi-
tionem aspirare non possit, causam sine qva non utiq; exprimerem.

§. 15. Facile proinde ex hisce omnibus liqvet, qvalia admittere
debeamus Causæ sine qva non exempla, ne spuria sub genuinorum
specie fallant imprudentes. Qvæcunque enim tria illa, qvæ §. 8.
seqq. requisivimus, non exactè referunt, omnino sunt repro-
banda.

§. 16. Inter genuina qvidem, qvorum non pauca jam antè qvo-
que interspersimus, vel maximè hæc duo eminent, qvæ non modò
omnes pro veris exemplis agnoscunt; sed & Antiquitatis præro-
gativâ præ aliis gaudent: *Remotio nimirum valvarum ad illumina-*
ndum conclave, & puris ad sanandum vulnus. In neutro vera est
ullius generis causalitas ad illum effectum; sed conclave illuminatur
à sole, vulnus curatur à Medico Utrumque autem necessari-
um est ad producendum à verâ causâ effectum, & qvidem NB.
qvatenuſ est producendus Qvatenuſ enim sol lumine suo in con-
clave penetrat, reclusæ sint valvæ, necesse est; & qvatenuſ, Me-
dicus vulneri medelam adhibiturus est, puris repurgandis prius o-
pus habet cordibus.

§. 17. De Bonis verò Operibus in negotio Justificationis ac Sa-
lutis, nobilis inter Philosophos pariter atqve Theologos contro-
versia agitatur: utrū ea necessaria ad salutem, tanquam causa vel
conditio sine qvâ non appellari salvâ veritate ac fide Catholica pos-
sint. Ubi qvidem sunt, qui hoc affirmant; sed puriores & cor-
datiores inter Nostros negant.

§. 18.

§. 18. Et hi qvidem rectè. Nam (1) Bona qvidem opera homini Christiano atqve æternū salvando maximè necessaria esse, non diffitemur, tūm ob magni momenti fines, qvos explicant Dnn. Theologi (Vid. ex innumeris B. Hülsem. Brev. C. XII. Thes. X. p. m. 277. sq. it. Suppl. Th. VII. p. m. 299. sq. Magnif. Dn. D. Scherz. Brevic. §. CXI. pag. 150. seq.) tūm qvia fides sine illis vera esse non potest, sed mortua potius, ipsomet Apostolo Jacobo c. II. 20. judice, audit, adeò ut necessariò ad fidem omnino reqvirantur opera.

§. 19. Facile etiam (2) concedimus, imò contrarium dogma Pontificiorum, præeuntibus nobis ad ductum S. Scripturæ Dnn. Theologis, detestamur: Bona opera non influere in salutem per modum veræ causæ: qvemadmodum nec ipsi adversæ sententiae Patroni pro vera causa eadem venditare videri volunt.

§. 20. Attamen (3) qvia fides, qvatenus in salutem atqve justificationem per modum sive ad analogiam instrumenti influit, cum operibus nihil planè habet commercii, qvæ adeò inter fidem atqve salutem haudqvaquam consistunt in medio, sed stant potius à latere, tanqva signa atqve effectus: non minùs huc quadrant, qvām calor solis, respectu illuminandi conclavis, aut risibilitas respectu scriptionis, qvæ jam *supra* §. 10. rejecta à nobis fuerunt. Nos enim justificari per fidem, non qvà illa per opera efficacem se prodit, sed qvà meritum Christi apprehendit, qvod sanè præstat sine Operum Bonorum qvalicunqve ope, qvippe qvæ eò nihil qvicquam conferunt, demonstrant Dnn. Theologi.

§. 21. Bonorum verò Operum nomine nec nobis qvidem veniunt superstitiosa illa, qvæ à Pontificiis jactantur opera ac cultus electitii, v. g. peregrinationes, vigiliæ &c. imò nec ea, qvæ moraliter saltem aut civiliter bona sunt, qvalia non tantum sunt, qvæ ab irregenitib[us] secundum rationis ductum laudabiliter fiunt, sed etiam regenitorum externa opera civilia: verùm ipsa illa opera interna & externa, qvæ fiunt à renatis secundum normam divine legis, fide per spiritum S. ad DEI gloriam & ad nostram DEO declarandam tūm obedientiam, tūm gratitudinem (ex definitione Hutter. Comp. Theol. L. XIV. Q. 2.) de qvibus in foro Theologico agitur.

§. 22. Salus item æterna ac Justificatio, cuius impetrandæ hæc opera debebant dici Conditio seu Causa sine qvâ non, nobis hīc eodem loco habentur juxta ductum Dnn. Theologorum, utpote

qvi

qui luculenter demonstrant, easdem causas ac requisita ingredi
Justificationis pariter atque aeternae Beatitudinis negotium. Vid.
F. C. p. 695. ed. Lips. & è Doctoribus Ecclesiæ plurimis D. Danb. Ho-
dos. Phæn. XI. p. 399. 1404. B. Hulsem. Brev. C. XVI. Th. V. p. 445. Ca-
lixtin. Gew. W. à n. 79. ad 83. D. Kromay. Theol. Pos. Pol. Art. XII. Th.
V. p. 700. Sive autem Evangelicas DEI de nostri Justificatione,
sive de aeterna salvatione, promissiones species, nulla earum est
talis, quæ Conditionem legis aut operum ullo modo includat: sive
etiam habeatur hic adulorum ratio, & quibus deliberandi spaci-
um post conversionem supereft, sive infantum aut eorum, qui
statim a conversi sunt, decedunt; uti nonnulli hic nodum in scir-
po querunt. Neque enim Deus alium salvandi modum pro his,
alium pro illis instituit. Vid. Hulsem. Calixtin. Gew. W. p. 493. 868. sq.

§. 23. Jam sicuti, cum Opera verè bona non praecedant Justifi-
cationem, sed sequuntur, manifestum est eadem non concurrere
ad illam consequendam, tanquam Conditionem seu Causam si-
ne quâ non: (ecquis enim in durationem luti Causam sine quâ non
caloris in Sole dicere auderet?) ita nec eadem illa opera necessa-
ria possunt dici ad salutem obtinendam per modum Conditionis
seu Causæ sine qua non, cum quando justificati sumus, beatitu-
dinem jam obtinuerimus, licet non eo gradu, eaque constantia,
quâ olim eandem possidebimus in patriâ. Sicut qui hereditate
potitus, quæ adversus injustos invasores adhuc sit vindicanda, ut-
tatur præsidiis ex hereditate acceptis, immerito hæc causæ, sine
quâ impetrari non potuisse hereditas, nomine dignabitur.

§. 24. Neque verò hæc ratione obtineri potest saltem, quod
Bona Opera necessaria sint tanquam Conditio ad salutem conservan-
dam. Eandem enim rationem, quæ est salutis acquirendæ, esse
quoque conservandæ, ex sacra pagina invictè probant Theolo-
gi. F. C. p. 590. B. Danb. Hodos. Pb. IX. p. 960. quo etiam facere
videtur B. Hulsem. Brev. C. XI. Suppl. Th. X. p. m. 264.

§. 25. Et quanquam Mala quidem Opera fidem destruunt,
hominemque gratiæ atque salutis statu omnino dejiciunt: exinde
tamen neutiquam sequitur, quod Bona Opera faciant vel ad con-
secutionem vel saltem conservationem salutis. Consequentia e-
nim hæc vel mille instantiis potest infringi, quas vid. ap. B. Danb.
Hodos. l. c. p. 962. B. Hulsem. Gew. W. p. 813. seqq. it. p. 404. 664.

qvibus sufficient nobis hæ duæ: nempe, vita qvidem adimitur potu venenato; sed eadem salubri potu nec producitur necessariò, nec salva conservatur. Deinde: hæreditate filius ob impietatem qvidem excidit; sed eam tamen beneficio pietatis nec obtinet necessariò, nec conservat.

§. 26. Tandem & illud observatu haud est indignum, qvod etiam si Conditionis seu Causæ sine qvâ non prædicatum tribui adhuc abusivè posset Bonis Operibus in causâ Justificationis ac salutis: vindendum tamen omninò etiam foret illius sententiæ Patronis, utrum eo sensu admittat aliquam explicationem, qvâ ipsi ab errore Papistarum prorsus alieni, ceu videri volunt, nobis jure censi possint. Etenim qvia istud vocabulum hîc stat medium inter veram causam & effectum, & tribuitur objecto per se laudabili, pertinenti ad prædicamentum Actionis: non potest aliter secundùm primum ac ordinarium suum conceptum intelligi, qvâm qvòd Bonâ Opera sint Conditio, PER qvam vel PROPTER qvam capienda sit hæreditas vitæ æternæ, h. e. tanquam per instrumentum aut medium. (Vid. omn. B. Hulsem. loc. supra §. 3. allegato.) Qvæ reveræ est Pontificiorum sententia, sacris literis è diametro opposita.

§. 27. Qvæ verò objici contra hoc assertum solent, fatis jam discussit B. Hulsem. Gew. W. C. VII. n. IX. seqq. p. 800. sq. adeò ut verissima ejus perstet assertio: Nullum ex universâ rerum naturâ exemplum adduci posse, in quo opus hominis morale necessarium dicatur ad finem conseqvendum, sensu solius Causæ sine qvâ non (propriè dictæ sc. ita ut non potius veram connotet causam); vellicata, sed frustra, à Calixt. Biderl. n. 26.

§. 28. Hæc de Bonis Operibus haftenus. Solent verò & alia inter Causas vel Conditiones sine qvibus non, minùs accuratè referri, qvæ tamen omnia vel ex hoc ipso de Bonis Operibus argumento refelli facile possunt, vel alias falsitatem suam cuivis manifestò produnt. Vid. Dn. Wülfel. dissert. supracit.

§. 29. Tale est, qvando Peccatorum Confessio vocatur Causa, fine qvâ eorum remissio fide impetrari haud possit, adeoqve ad eam tanquam Conditio sit necessaria. Ubi not. qvòd confessio ista vel considerari possit, qvâ DEo, vel qvâ Ecclesiæ Ministro fit: similiterqve peccatorum remissio, qvâ impertitur confitenti à Ministro, qvæ propriè Absolutio audit, vel qvâ ab ipso DEO, vel deni-

deniqve qvâ homo de eâ in conscientiâ firmissimè persuadetur. Jam si confessio fit DEO, remissio non impetratur à Deo propter illam confessionem, tanquam conditionem vel causam sine qvâ non; cùm ea, si non sit hypocritica, seqvatur remissionem à Deo jam factam, præsentisqve fidei, qvæ sola remissionem per apprehensionem meriti Christi conseqvitur, signum sit. Si verò corām Ministro confitemur, confessio nostra, si seria est, certum pœnitentiæ indicium est; sin minùs, absolutionem qvidem impetrat à Ministro, sed non à DEo, h. e. reverà non impetrat, sed saltem impetrare videtur. Neutra autem sive Deo, sive homini edatur Confessio, qvâ conscientiam tranquillandam, potest vocari Conditio, sine qvâ in conscientiâ de remissione certi esse non possimus, sed tantummodo pœnitentiæ cujusqve signum est. Dicta verò sacra eam in rem allegari solita v. g. *Prov. XXVII, 13. 1. Job. I, 9. &c.* agere tantum de conditione & qualitate ejus, qvi consecuturus est remissionem, non *quatenus* consecuturus est, probant Theologi.

§. 30. Simile ferme judicium est de *Condonatione fraterna*, ad qvam si veniam nostrorū delictorum conseqvi velimus, ipsius Salvatoris præcepto obligamur, *Mattb. XIII, 35.* imò nos ipsos in Oratione Dominica ex ejusdem Salvatoris præscripto, obstringimus. Etenim hæc pariter est signum tantum veræ pœnitentiæ sincerae qvæ fidei, ob qvam fit remissio, & designat solummodo eum, cui, non *quatenus* Deus vult condonare peccata. Vid. *B. Carpz. Isag. p. 1065.* Et, si per hoc fratri condonandi officium tota renatorum obedientia per synecdochen significatur, qvæ vita & emendationem spondent, & gratos se fore erga Deum pollicentur, qvemadmodum *Idem* observat d. l. valent hīc ea etiam omnia, qvæ antè de Bonis Operibus dicta sunt.

§. 31. Affine his est illud exemplum de *Ablati restitutione*, qvod huc etiam referri solet ex *Augustino & Regulis J. C. can. peccatum. d. 6.* Peccatum non dimittitur, nisi restituatur ablatum; additâ ratione ex *decretis c. XIV. q. VI. c. I.* qvia pœnitentia non agitur, si aliena res non restituatur. Hanc verò restitutionem causam sine qvâ non remissionis peccatorum appellare qvi volunt, si intelligunt de foro humano, & quatenus hujusmodi ablati reus à crimine per illam restitutionem absolvitur, nos non habebunt contrariantes: sin de foro divino, eādem digni sunt responsione, qvæ superioribus ex-

emplis fuit opposita, qvòd videlicet illa neqvaqvam necessaria sit ad impetrandam remissionem peccatorum, ita ut stet media inter fidem, qvæ apprehendit remissionem peccatorum, & ipsam remissionem: qvia cum fide potius ac sincerâ pœnitentiâ conjungitur à latere, tanqvam ejus signum aut effectus.

§. 32. Aliter nonnihil se habet exemplum, qvod petitur ab *Auctoritate & propositione Ecclesiæ*, qvæ & ipsa Causa sine qua non vèditatur generandæ Christianæ fidei, sicuti Pontificiorū eā de re testimonia allegantur ap. *Wülfen. §. XXIII.* Qvò refertur & illud *Augustini*, Papistarum clamoribus sat notum, *contra epist. fundament. c. V.* *Ego non crederem Evangelio, nisi me moveret Ecclesiæ auctoritas.* Qvare & huc trahuntur ex *Job. IV. 19.* illi Sicharitæ vel Samaritani, qvibus sermo mulieris, qvacum Christus collocutus fuerat, extiterit Causa, sine qvâ illi fidem concipere haud potuissent. Veruntamen hanc veram potius causam esse fidei in hominibus accensæ, eamqve vel moventem seu impulsivam, qvod ex ipsis *Augustini* verbis patet; vel ministerialem sive organicam, cuivis id penitiùs consideranti manifestum est. Et hæc ipsa qvidem causa non est universalis, qvæ ad omnium conversionem necessariò requiratur, sed duntaxat particularis, cùm innumera dentur exempla eorum, qvi sine Ecclesiæ perfectâ notitiâ aut ullâ etiam ejus propositione, imò contra præsumptionem de ejusdem auctoritate crediderunt conversiqve leguntur. Vid. *B. Hülsem. Brev. C.XVII. Tb.I. II. D. Danh. Hodos. Ph. I. p. 43.*

§. 33. Plura hîc adducere supersedemus, præcipue cùm nobis vel ob temporis, vel sumtuum penuriam (deficientibus adeò causis, sine qvibus non,) prolixis esse haud liceat. De cætero DEO soli tribuimus Laudem atqve Gloriam.

TRIGA QVÆSTIONUM ΠΑΡΕΡΓΩΝ.

1. An omni, cui definitio competit, definitum quoqve sit tribuendum? Resp. Perinde: An iustum etiam Principem, qvi imperat in civitate liberâ, liceat vocare Tyrannum?
2. An Deus sit dicendus Causa Peccati per accidens? Resp. Perinde: An Peccator per Accidens. Affirmare blasphemum!
3. An Immortalitas Animæ humanæ seu intrinseca ejus Incorruptibilitas è naturâ demonstrari possit? Resp. Perinde: An non ejusdem immaterialitas (præter aliorum argumenta,) ab imagine DEI, tq. accidente spirituali in animâ hominis integrâ per modum mediumqve naturale propagabili, cujusqve hodiè adhuc quædam supersunt ruderæ, cum E. Slutero atqve Excell. Dn Præfide, firmiter demonstrari possit?

בנרך ולאען:
F I N I S.

Thilos B 204, 3